

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (antroji kolegija) SPRENDIMAS

2018 m. lapkričio 7 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Aplinka – Direktyva 92/43/EEB – Natūralių buveinių apsauga – Laukinės faunos ir floros apsauga – Kelių statybos projektas – Tinkamas poveikio aplinkai vertinimas – Pareigos motyvuoti apimtis – Direktyva 2011/92/ES – Tam tikrų projektų poveikio vertinimas – IV priedo 3 punktas – 5 straipsnio 3 dalies d punktas – Sąvokos „pagrindinės alternatyvos“ apimtis“

Byloje C-461/17

dėl *High Court* (Aukštasis teismas, Airija) 2017 m. gegužės 5 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2017 m. liepos 28 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Brian Holohan,

Richard Guilfoyle,

Noric Guilfoyle,

Liam Donegan

prieš

An Bord Pleanála,

dalyvaujant

National Parks and Wildlife Service (NPWS),

TEISINGUMO TEISMAS (antroji kolegija),

kurį sudaro trečiosios kolegijos pirmininkė A. Prechal, laikinai einanti antrosios kolegijos pirmininko pareigas, teisėjai C. Toader (pranešėja) ir A. Rosas,

generalinė advokatė J. Kokott,

posėdžio sekretorius K. Malacek, administratorius,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2018 m. gegužės 16 d. posėdžiui,

* Proceso kalba: anglų.

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- B. Holohan, R. Guilfoyle, N. Guilfoyle ir L. Donegan, atstovaujamų BL D. Browne ir BL C. Hugues, taip pat SC P. O’Higgins ir SC J. Devlin, padedamų solisitorių C. Herlihy, L. O’Sullivan ir B. Harrington,
- *An Bord Pleanála*, atstovaujamos BL F. Valentine ir SC N. Butler, padedamų solisitorių M. Larkin ir A. Doyle,
- Airijos, atstovaujamos M. Browne, G. Hodge ir A. Joyce, padedamų SC G. Simons ir BL M. Gray,
- Čekijos vyriausybės, atstovaujamos M. Smolek, J. Vláčil ir L. Dvořáková,
- Jungtinės Karalystės vyriausybės, iš pradžių atstovaujamos G. Brown, padedamo baristerio C. Banner, vėliau – R. Fadoju ir J. Kraehling, padedamų baristerių T. Buley ir C. Banner,
- Europos Komisijos, atstovaujamos C. Hermes, E. Manhaeve ir M. Noll-Ehlers,

susipažinęs su 2018 m. rugpjūčio 7 d. posėdyje pateikta generalinės advokatės išvada,

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 1992 m. gegužės 21 d. Tarybos direktyvos 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos (OL L 206, 1992, p. 7; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 2 t., p. 102; klaidų ištaisymas OL L 81, 2015, p. 5, toliau – Buveinių direktyva) ir 2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2011/92/ES dėl tam tikrų valstybės ir privačių projektų poveikio aplinkai vertinimo (OL L 26, 2012, p. 1; klaidų ištaisymas OL L 174, 2015, p. 44, toliau – PAV direktyva) aiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant Brian Holohan, Richard ir Noric Guilfoyle ir Liam Donegan ginčą su *An Bord Pleanála* (Teritorijų planavimo tarnyba, toliau – Tarnyba) dėl leidimo išdavimo vykdyti Kilkenio miesto (Airija) šiaurinio aplinkkelio plėtros projektą (toliau – plėtros projektas).

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

Buveinių direktyva

- 3 Buveinių direktyvos pirmoje ir trečioje konstatuojamosiose dalyse numatyta:

„<...> aplinkos kokybės išsaugojimas, apsauga ir gerinimas, įskaitant natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugą, yra svarbiausias Bendrijos bendras tikslas, kaip nurodyta [SESV 191] straipsnyje;

<...>

<...> šios direktyvos tikslas – skatinti biologinės įvairovės palaikymą, atsižvelgiant į ekonominius, socialinius, kultūrinius ir regioninius reikalavimus, todėl ši direktyva prisideda prie bendro subalansuotos plėtros siekio; <...> siekiant išlaikyti biologinę įvairovę, gali tam tikrais atvejais prireikti palaikyti ar netgi skatinti žmogaus veiklą.“

4 Šios direktyvos 1 straipsnyje nustatyta:

„Šioje direktyvoje:

<...>

e) natūralios buveinės apsaugos būklė reiškia poveikių natūralioms buveinėms ir joms tipiškomis rūšims visumą, kuri gali turėti ilgalaikį poveikį jų natūraliam paplitimui, struktūrai ir funkcijoms bei joms tipišku rūšių ilgalaikiam išlikimui 2 straipsnyje nurodytoje teritorijoje.

Natūralios buveinės apsaugos būklė laikoma „palankia“, kai:

– jos natūralus paplitimo arealas ir jos padengiami plotai tame areale yra stabilūs arba didėja,

ir

– egzistuoja ir tikėtina, kad ateityje neišnyks jos ilgalaikiam palaikymui būtina specifinė struktūra ir funkcijos,

<...>

k) *Bendrijos svarbos teritorija* reiškia teritoriją, kuri biogeografiniame regione ar regionuose, kuriems ji priklauso, yra svarbi tuo, kad padeda išlaikyti ar atstatyti [atkurti] I priede nurodyto natūralių buveinių tipo ar į II priedą įrašytos rūšies palankią apsaugos būklę, bei taip pat gali būti svarbi 3 straipsnyje nurodyto Natura 2000 tinklo vientisumui ir (arba) yra svarbi palaikant biologinę įvairovę atitinkamame biogeografiniame regione ar regionuose.

<...>

l) *speciali saugoma teritorija* – tai Bendrijos svarbos teritorija, kurią valstybės narės įsteigė įstatymu, administraciniu aktu ir (arba) sutartimi ir kurioje yra taikomos būtinos apsaugos priemonės, skirtos palaikyti ar atstatyti [atkurti] natūralių buveinių ir (ar) rūšių, kurioms teritorija yra įsteigta, palankią apsaugos būklę bei populiacijas;

<...>“

5 Minėtos direktyvos 2 straipsnyje nurodyta:

„1. Šios direktyvos tikslas – padėti užtikrinti biologinę įvairovę, apsaugant natūralias buveines ir laukinę fauną bei florą europinėje valstybių narių, kurioms taikoma Sutartis, teritorijoje.

2. Priemonės, kurių imamasi pagal šią direktyvą, turi palaikyti ar atstatyti [atkurti] palankią Bendrijos svarbos natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros rūšių apsaugos būklę.

3. Taikant priemones pagal šią direktyvą, atsižvelgiama į ekonominius, socialinius ir kultūrinius reikalavimus bei regionines ir vietines charakteristikas.“

6 Buveinių direktyvos 3 straipsnio 1 dalis suformuluota taip:

„Natura 2000 pavadinimu kuriamas vieningas specialių saugomų teritorijų Europos ekologinis tinklas. Šis tinklas, sudarytas iš teritorijų, kuriose yra į I priedą įrašyti natūralių buveinių tipai ir į II priedą įrašytų rūšių buveinės, sudaro galimybę palaikyti, o kur reikia ir atstatyti [atkurti] iki geros apsaugos būklės natūralių buveinių tipus ir rūšių buveines jų natūraliame paplitimo areale.

<...>“

7 Šios direktyvos 6 straipsnyje nurodyta:

„1. Specialioms saugomoms teritorijoms valstybės narės nustato būtinas apsaugos priemones, tarp jų, jei reikia, atitinkamus tvarkymo planus, parengtus specialiai šioms teritorijoms ar integruotus į kitus plėtros planus, ir atitinkamas įstatymais nustatytas, administracines arba sutartyje numatytas priemones, kurios atitinka teritorijoje esančių į I priedą įtrauktų natūralių buveinių tipų ir į II priedą įtrauktų rūšių ekologinius reikalavimus.

2. Valstybės narės imasi reikiamų priemonių, siekdamos specialiose saugomose teritorijose išvengti natūralių buveinių ir rūšių buveinių blogėjimo, taip pat rūšių, kurių apsaugai buvo įsteigtos specialios saugomos teritorijos, trikdymo, jei toks trikdymas galėtų būti reikšmingas šios direktyvos tikslų atžvilgiu.

3. Bet kokiems planams ir projektams, tiesiogiai nesusijusiems arba nebūtinai teritorijos tvarkymui, bet galintiems ją reikšmingai paveikti individualiai arba kartu su kitais planais arba projektais, turi būti atliekamas [tinkamas] jų galimo poveikio teritorijai įvertinimas. Atsižvelgiant į poveikio teritorijai įvertinimo išvadas ir remiantis 4 dalies nuostatomis, kompetentingos nacionalinės institucijos pritaria planui ar projektui tik įsitikinusios, kad jis neigiamai nepaveiks nagrinėjamos teritorijos vientisum[o] ir, jei reikia, išsiaiškinusios plačiosios visuomenės nuomonę.

4. Jei, nepaisant poveikio teritorijai neigiamo įvertinimo ir nesant kitų alternatyvių sprendimų, šis planas ar projektas vis dėlto privalo būti įgyvendintas dėl įpareigojančių svarbesnio viešojo intereso priežasčių, tarp jų ir socialinio ar ekonominio pobūdžio, valstybė narė imasi visų kompensacinių priemonių, būtinų bendram Natura 2000 vientisumui apsaugoti. Apie patvirtintas kompensacines priemones ji praneša Komisijai.

Kai atitinkamoje teritorijoje yra prioritetas natūralių buveinių tipas ir (arba) prioritetas rūšis, vieninteliai argumentai, kuriuos galima pateikti, yra argumentai, susiję su žmonių sveikata ar sauga, su labai svarbiomis aplinkai palankiomis pasekmėmis arba kitomis, Komisijos nuomone, įpareigojančiomis priežastimis neatsižvelgti į visuomenės interesus.“

8 Remiantis Buveinių direktyvos 7 straipsniu, įpareigojimai, kurių kyla iš jos 6 straipsnio 2–4 dalių, taikomi specialioms apsaugos teritorijoms (toliau – SAT), kaip jos suprantamos pagal 2009 m. lapkričio 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento direktyvą 2009/147/EB dėl laukinių paukščių apsaugos (OL L 20, 2010, p. 7, toliau – Paukščių direktyva).

Paukščių direktyva

9 Paukščių direktyvos 4 straipsnio 1 dalies ketvirtoje pastraipoje numatyta:

„Atsižvelgdamos į šių rūšių apsaugos reikalavimus geografiniame jūros ir sausumos plote, kuriame taikoma ši direktyva, šių rūšių apsaugai valstybės narės įsteigia kiekiu ir dydžiu tinkamiausias [SAT].“

PAV direktyva

10 PAV direktyvos 1 straipsnyje nustatyta:

„1. Ši direktyva taikoma valstybės ir privačių projektų, kurie gali daryti reikšmingą poveikį aplinkai, poveikio aplinkai vertinimui.

2. Šioje direktyvoje vartojamų sąvokų apibrėžtys:

a) projektas:

- statybos darbai bei kitų objektų ar veiklos planų įgyvendinimas,
- kitokie įsikišimai į natūralią aplinką ir gamtovaizdį, įskaitant mineralinių išteklių gavybą;

b) užsakovas – pareiškėjas, prašantis leidimo vykdyti privatų projektą, arba valstybės institucija, kuri projektą inicijuoja;

c) sutikimas dėl planuojamos veiklos – kompetentingos institucijos sprendimas, kuris suteikia užsakovui teisę įgyvendinti projektą;

d) visuomenė – tai vienas arba daugiau fizinių ar juridinių asmenų ir pagal nacionalinės teisės aktus ar praktiką jų asociacijos, organizacijos ar grupės;

e) suinteresuota visuomenė – visuomenė, kuriai turėjo ar gali turėti poveikio 2 straipsnio 2 dalyje nurodyta sprendimų aplinkos klausimais priėmimo tvarka arba kuri yra suinteresuota ta tvarka. Šioje apibrėžtyje [pagal šią apibrėžtį] nevyriausybinės organizacijos, skatinančios aplinkos apsaugą ir atitinkančios reikalavimus pagal nacionalinę teisę, yra laikomos suinteresuotomis;

f) kompetentinga institucija ar institucijos – institucija ar institucijos, kurias valstybės narės paskiria atsakingomis už šios direktyvos numatytų pareigų vykdymą;

<...>“

11 Šios direktyvos 2 straipsnio 1 dalyje nurodyta:

„Valstybės narės imasi visų priemonių, reikalingų užtikrinti, kad, prieš išduodant sutikimą planuojamai veiklai, projektams, kurie gali daryti reikšmingą poveikį aplinkai, be kita ko, dėl savo pobūdžio, masto ar vietos, bus reikalaujama sutikimo planuojamai veiklai ir poveikio aplinkai vertinimo. Tie projektai apibrėžti 4 straipsnyje.“

12 Minėtos direktyvos 3 straipsnis suformuluotas taip:

„Vertinant poveikį aplinkai pagal 4–12 straipsnius ir kiekvienu konkrečiu atveju nustatomas, apibūdinamas ir įvertinamas tiesioginis ir netiesioginis projekto poveikis šiems veiksniams:

a) žmonėms, gyvūnijai ir augmenijai;

b) dirvožemiui, vandeniui, orui, klimatui ir kraštovaizdžiui;

c) materialinėms vertybė[m]s ir kultūros paveldui;

d) a, b ir c punktuose nurodytų veiksnių sąveikai.“

13 PAV direktyvos 4 straipsnio 1 dalyje nurodyta:

„Remiantis 2 straipsnio 4 dalimi, I priede išvardyti projektai, turi būti vertinami pagal 5–10 straipsnius.“

14 Šios direktyvos 5 straipsnyje numatyta:

„1. Jei, remiantis 4 straipsniu, projektai vertinami pagal šį straipsnį ir 6–10 straipsnius, valstybės narės privalo priimti reikalingas priemones, užtikrinančias, kad užsakovas atitinkama forma pateiktų IV priede nurodytą informaciją, kai:

- a) valstybės narės mano, kad tokia informacija yra reikalinga tam [tikram] sutikimo planuojamai veiklai tvarkos etapui bei konkrečiam projektui [konkretaus projekto] ar projekto rūšies charakteristikoms arba aplinkos savybėms, kurios gali būti paveiktos;
- b) valstybės narės mano, kad galima pagrįstai reikalauti, jog užsakovas surinktų šią informaciją, atsižvelgdamas, be kita ko, į naujausias žinias ir vertinimo metodus.

<...>

3. Pagal 1 dalį užsakovas privalo pateikti bent šią informaciją:

<...>

- c) duomenis, reikalingus galimiems pagrindiniams projekto poveikiams aplinkai nustatyti ir įvertinti;
- d) pagrindinių užsakovo išnagrinėtų alternatyvų aprašymą, taip pat argumentuotą [pagrindinių] jo pasirinkimo priežasčių paaiškinimą, atsižvelgiant į poveikį aplinkai;

<...>“

15 Minėtos direktyvos IV priedo „5 straipsnio 1 dalyje nurodyta informacija“ 3 punkte nustatyta:

„Aplinkos komponentų, kuriems planuojamas projektas gali daryti reikšmingą poveikį, aprašymas, atkreipiant ypatingą dėmesį į gyventojus, gyvūniją, augaliją, dirvožemį, vandenį, orą, klimato veiksnius, materialines vertybes, įskaitant architektūrinį ir archeologinį paveldą, kraštovaizdį, taip pat minėtų veiksnių tarpusavio sąveiką.“

16 2014 m. balandžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2014/52/ES, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2011/92/ES (OL L 124, 2014, p. 1), 3 straipsnio 2 dalyje nustatyta:

„Projektai, kuriems taikomos [PAV direktyvos] 3 straipsnyje ir 5–11 straipsniuose nurodytos pareigos iki tada, kai ji bus iš dalies pakeista šia direktyva, anksčiau nei 2017 m. gegužės 16 d., ir dėl kurių:

- a) pradėta nuomonės, nurodytos [PAV direktyvos] 5 straipsnio 2 dalyje, procedūra arba
- b) buvo pateikta informacija, nurodyta [PAV direktyvos] 5 straipsnio 1 dalyje.“

Airijos teisė

- 17 *Planning and Development Act 2000* (2000 m. Planavimo ir plėtros įstatymas) XAB dalyje įtvirtinto 177V straipsnio 1 dalyje nurodyta:

„Pagal šią dalį atliekamas tinkamas vertinimas turi apimti [Buveinių direktyvos] 6 straipsnio 3 dalyje numatytos kompetentingos institucijos vertinimą dėl to, ar teritorinio plano projektas arba planuojamas projektas gali paveikti [Europos] Sąjungos saugomos teritorijos vientisumą, ir tinkamą vertinimą kompetentinga institucija turi atlikti kaskart, kai pagal 177U straipsnio 4 dalį nustato, kad tinkamą vertinimą buvo būtina atlikti <...> prieš patvirtinant planuojamą projektą.“

- 18 177V straipsnio 2 dalyje nustatyta:

„Atlikdama 1 dalyje numatytą tinkamą vertinimą, kompetentinga institucija turi atsižvelgti į tokius veiksnius: a) ataskaitą arba pareiškimą dėl poveikio „Natura“ teritorijai; b) visą papildomai pateiktą informaciją apie šią ataskaitą arba pareiškimą; c) prireikus visą papildomą institucijos pareikalautą ir pareiškėjo pateiktą informaciją, susijusią su pareiškimu apie poveikį „Natura“ teritorijai; d) visą kompetentingos institucijos prašymu jai papildomai pateiktą informaciją, susijusią su ataskaita dėl poveikio „Natura“ teritorijai; e) visą kompetentingos institucijos gautą informaciją ar konsultacines išvadas; f) prireikus visas kompetentingai institucijai adresuotas rašytines pastabas ar nuomones dėl prašymo duoti leidimą vykdyti planuojamą projektą; g) bet kokią kitą reikšmingą informaciją.“

- 19 Pagal 2000 m. Planavimo ir plėtros įstatymo 217B straipsnį Tarnybai leidžiama iš kelių tarnybų prašyti papildomos informacijos ir paraginti jas patikslinti planuojamo kelio statybos projekto sąlygas.

- 20 *Roads Act 1993* (1993 m. Kelių įstatymas) 50 straipsnyje, be kita ko, nurodyta:

„(2) Pareiškime dėl poveikio aplinkai turi būti pateikti tokie konkretūs duomenys:

<...>

d) atitinkamos kelių tarnybos išnagrinėtų pagrindinių alternatyvų aprašymas ir pagrindinių jos pasirinkimo priežasčių paaiškinimas, atsižvelgiant į poveikį aplinkai <...>“

- 21 Remiantis šio įstatymo 50 straipsnio 5 dalimi, užsakovo prašymu turi būti parengta pažyma apie vertinimo aprėptį, t. y. rašytinė pažyma apie informaciją, kuri turi būti pateikta šiame pareiškime dėl poveikio aplinkai.

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

- 22 Pareiškėjai pagrindinėje byloje siekia, kad teismo nutartimi būtų panaikintas 2014 m. liepos 11 d. Tarnybos sprendimas, kuriuo suteiktas leidimas dėl *Kilkenny County Council* (Kilkenio grafystės taryba, Airija) pateikto plėtros projekto. Šis plėtros projektas apima maždaug 1,5 km ilgio vienos juostos kelio statybą, vieno žiedo įrengimą ir kito pertvarkymą, šaligatvio ir dviračių tako miesto pusėje įrengimą ir įvairius kitus darbus.

- 23 Planuojamas kelias kerta dvi „Natura 2000“ teritorijas: Noro upės SAT, kurią Airija nustatė pagal Paukščių direktyvą, ir Barou ir Noro upių Bendrijos svarbos teritoriją (toliau – BST), kuri į saugomų teritorijų sąrašą pagal Buveinių direktyvą įtraukta nuo 2004 m.

- 24 Pareiškėjai pagrindinėje byloje iš esmės teigia, kad, pirma, Taryba suklydo, nes neįvertino išnagrinėtų pagrindinių alternatyvų poveikio aplinkai, antra, tariamai atliktas tinkamas vertinimas buvo nepakankamas ir, trečia, atsakovė padarė klaidą, kai pritarė plėtros projektui ir Kilkenio tarybos pateiktam pareiškimui dėl poveikio „Natura“ teritorijai (toliau – PPNT), nes Taryba, prieš išduodama leidimą, neatlikto ekologinių tyrimų.
- 25 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad užsakovė, t. y. Kilkenio grafystės taryba, 2013 m. gegužės mėn. parengė PPNT dėl plėtros projekto. Anot šio teismo, PPNT, kuris buvo grindžiamas 2011 m. liepos 19 d. *National Parks and Wildlife Service* (Nacionalinių parkų, laukinės faunos ir floros tarnyba, Airija, toliau – NPWS) dokumentu dėl apsaugos tikslų, kuriame išdėstyti siektini priskyrimo specialiai saugomai teritorijai tikslai, nevisiškai buvo ištirtas poveikis kitoms rūšims nei tos, dėl kurių buvo įsteigtos Barou ir Noro upių apsaugos teritorijos, ir neišnagrinėtas poveikis rūšims ar buveinėms už aptariamų teritorijų ribų.
- 26 2013 m. gruodžio mėn. užsakovė taip pat parengė pareiškimą dėl poveikio aplinkai (toliau – PPA), o 2013 m. gruodžio 16 d. paprašė Tarybos leidimo įgyvendinti plėtros projektą.
- 27 Sulaukus prieštaravimo ir 2014 m. balandžio mėn. įvykus posėdžiui, 2014 m. birželio mėn. dėl šio prašymo buvo paskelbta patikros ataskaita. Inspektorius ataskaitoje priėjo prie išvados, kad minėtame prašyme, PPA ir PPNT pateikta informacija nebuvo tinkama ir kad reikalinga papildoma svarbi informacija. Inspektorius paprašė papildomų duomenų, be kita ko, apie statybų etapą, bazinio mokslinio tyrimo, tam tikro mastelio brėžinių, kuriuose būtų nurodyta saugomų rūšių arba buveinių lokalizacija arba galima lokalizacija, ir papildomos informacijos apie galimybę įrengti apylanką, t. y. pastatyti tiltą virš užliejamos teritorijos. Nepaisydama šios patikros ataskaitos, kompetentinga institucija 2014 m. liepos mėn. priėmė sprendimą pritarti plėtros projekto įgyvendinimui.
- 28 Anot prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo, PPA nebuvo išsamiai išnagrinėta apylankos galimybė, nes Kilkenio grafystės taryba šią galimybę atmetė „ankstyvajame etape“ ir vietoj to pasirinko „finansiškausiai naudingesnį variantą“. Nacionalinis teismas priduria, kad PPA nebuvo aiškiai išnagrinėtas ir aptariamo projekto poveikis visoms jame nurodytoms rūšims.
- 29 Šiomis aplinkybėmis *High Court* (Aukštasis teismas, Airija) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:
- „1. Ar pagal Buveinių direktyvą pareiškime apie poveikį „Natura“ teritorijai turi būti nustatytos visos buveinės ir rūšys, dėl kurių teritorija įtraukta į sąrašą?
  2. Ar pagal Buveinių direktyvą pareiškime apie poveikį „Natura“ teritorijai turi būti nustatytas ir išnagrinėtas galimas poveikis visoms (o ne tik saugomoms) rūšims, kurios prisideda prie saugomos buveinės ir yra jos dalis?
  3. Ar pagal Buveinių direktyvą pareiškime dėl poveikio „Natura“ teritorijai turi būti aiškiai sprendžiama planuojamo projekto poveikio saugomoms rūšims ir buveinėms, esančioms [specialioje saugomoje teritorijoje], taip pat rūšims ir buveinėms, esančioms už SST ribų, problema?
  4. Ar pagal PAV direktyvą poveikio aplinkai vertinime turi būti aiškiai nustatyta, ar planuojamas projektas turės reikšmingą poveikį pareiškime nurodytoms rūšims?
  5. Ar alternatyva, kurią išnagrinėjo užsakovas ir kuri aptarta poveikio aplinkai vertinime ir (arba) kurią parėmė kai kurie suinteresuotieji subjektai, ir (arba) kurią numatė kompetentinga institucija, yra „pagrindinė alternatyva“, kaip tai suprantama pagal PAV direktyvos 5 straipsnio 3 dalies d punktą, net jeigu užsakovas ją atmetė ankstyvajame etape?

6. Ar pagal PAV direktyvą poveikio aplinkai vertinime turėtų būti pakankamai informacijos apie kiekvienos alternatyvos poveikį aplinkai, kad būtų galima palyginti ir įvertinti, ar įvairios alternatyvos aplinkosaugos požiūriu tinkamos, ir (arba) kad poveikio aplinkai pareiškime turi būti aiškiai nurodyta, kaip atsižvelgta į alternatyvų poveikį aplinkai?
7. Ar PAV direktyvos 5 straipsnio 3 dalies d punkto reikalavimas, kad užsakovo pasirinkimas turi būti argumentuojamas „atsižvelgiant į poveikį aplinkai“, taikomas tik pasirinktai alternatyvai, ar ir pagrindinėms išnagrinėtoms alternatyvoms ir dėl to reikalaujama nagrinėjant tas alternatyvas atsižvelgti į jų poveikį aplinkai?
8. Ar tai, kad sprendimas dėl statybos etapo detalių (kaip antai statybos aikštelės vietos ir maršrutų) gali būti priimamas jau gavus sutikimą, suderinama su Buveinių direktyvos tikslų įgyvendinimu ir, jeigu taip, ar laikantis suteikto leidimo statyti kompetentinga institucija gali leisti nustatyti tokius dalykus vienašaliu užsakovo sprendimu, apie kurį kompetentingai institucijai reikia pranešti, o ne kurį ji turi patvirtinti?
9. Ar pagal Buveinių direktyvą kompetentinga institucija privalo pakankamai išsamiai ir aiškiai, kad išsklaidytų bet kokias abejones dėl mokslinės nuomonės reikšmės ir poveikio, aprašyti, kiek, atsižvelgiant į pateiktą nuomonę, rekomenduojama gauti papildomos informacijos prieš išduodant plėtros leidimą?
10. Ar pagal Buveinių direktyvą kompetentinga institucija privalo argumentuoti arba išsamiai pagrįsti, kodėl atmetė savo inspektoriaus išvadą, kad prieš išduodant plėtros leidimą reikia gauti papildomos informacijos arba atlikti mokslinį tyrimą?
11. Ar pagal Buveinių direktyvą atlikdama tinkamą vertinimą kompetentinga institucija privalo išsamiai ir aiškiai motyvuoti kiekvieną savo sprendimo elementą?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl Buveinių direktyvos

- 30 Pirmiausia primintina, kad Buveinių direktyvos 6 straipsnyje valstybėms narėms nustatytos įvairios pareigos ir specialios procedūros, skirtos užtikrinti, kaip matyti iš šios direktyvos 2 straipsnio 2 dalies, kad būtų palaikyta ar prireikus atkurta palanki Sąjungos svarbos natūralių buveinių ir laukinės faunos ir floros rūšių apsaugos būklė, siekiant bendresnio minėtos direktyvos tikslo – užtikrinti aukštą aplinkos apsaugos lygį, kiek tai susiję su pagal ją saugomomis teritorijomis (2018 m. balandžio 17 d. Sprendimo *Komisija / Lenkija (Belovežo giria)*, C-441/17, EU:C:2018:255, 106 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 31 Visų pirma direktyvos 6 straipsnio 3 dalyje numatyta vertinimo procedūra, kuria siekiama atliekant išankstinę kontrolę užtikrinti, kad planui arba projektui, tiesiogiai nesusijusiam su konkrečios teritorijos tvarkymu arba nebūtinam teritorijai tvarkyti, bet galinčiam ją reikšmingai paveikti, būtų pritarta, tik jeigu jis neigiamai nepaveiks tokios teritorijos vientisumo. Taigi šioje nuostatoje reglamentuojami du etapai. Pirmajame etape, kuris numatytas pirmame šios nuostatos sakinyje, reikalaujama, kad valstybės narės atliktų tinkamą plano ar projekto galimo poveikio saugomai teritorijai vertinimą, jeigu yra tikimybė, kad šis planas ar projektas gali stipriai tą teritoriją paveikti. Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalies antrame sakinyje numatytame antrame etape, kuris pradedamas pabaigus tinkamą vertinimą, leidimas vykdyti tokį planą ar projektą susiejamas su sąlyga, kad jis neturi neigiamai paveikti atitinkamos teritorijos vientisumo (šiuo klausimu žr. 2016 m. liepos 21 d. Sprendimo *Orleans ir kt.*, C-387/15 ir C-388/15, EU:C:2016:583, 43–46 punktus ir jame nurodytą jurisprudenciją).

Dėl trijų pirmų klausimų

- 32 Pirmais trimis klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalis turi būti aiškinama taip, kad, pirma, į „tinkamą vertinimą“ turi būti įtrauktos visų tipų buveinės ir rūšys, dėl kurių teritorija saugoma, ir, antra, jame turi būti nustatytas ir ištirtas planuojamo projekto poveikis tiek šioje teritorijoje esančioms rūšims, dėl kurių ši teritorija nebuvo įtraukta į saugomų sąrašą, tiek už minėtos teritorijos ribų esančių buveinių tipams ir rūšims.
- 33 Remiantis Direktyvos 92/43 6 straipsnio 3 dalimi, tinkamas plano ar projekto poveikio atitinkamai teritorijai vertinimas reiškia, kad prieš jį patvirtinant, atsižvelgiant į geriausias mokslo žinias šioje srityje, turi būti nustatyti visi to plano ar projekto aspektai, atskirai arba kartu su kitais planais ar projektais galintys paveikti šios teritorijos apsaugos tikslus. Kompetentingos nacionalinės institucijos leidžia vykdyti veiklą saugomoje teritorijoje tik įsitikinusios, kad ji neturės žalingo poveikio šios teritorijos vientisumui. Taip yra tuomet, kai nekyla jokių pagrįstų mokslinių abejonių, kad nebus tokio poveikio (2016 m. lapkričio 8 d. Sprendimo *Lesoochranárske zoskupenie VLK*, C-243/15, EU:C:2016:838, 42 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 34 Pagal šią nuostatą atliktame vertinime negali būti spragų; jame turi būti pateikti išsamūs, tikslūs ir galutiniai duomenys ir išvados, galintys išsklaidyti bet kokias pagrįstas mokslines abejones dėl numatytų darbų poveikio atitinkamai saugomai teritorijai (2018 m. liepos 25 d. Sprendimo *Grace ir Sweetman*, C-164/17, EU:C:2018:593, 39 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 35 Tai, jog teritorijos, kaip natūralios buveinės, kaip ji suprantama pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalies antrą sakinį, vientisumui nedaroma neigiamo poveikio, leidžia manyti, kad palaikoma gera jos būklė, o tai reiškia atitinkamos teritorijos esminių savybių, susijusių su buvimu natūralių buveinių tipų, kurių apsaugos tikslas pateisino jų įtraukimą į Bendrijos svarbos teritorijų sąrašą, kaip tai suprantama pagal šią direktyvą, tvarų išlaikymą (2018 m. balandžio 17 d. Sprendimo *Komisija / Lenkija (Belovežo giria)*, C-441/17, EU:C:2018:255, 116 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 36 Būtent atsižvelgiant į šiuos apsaugos tikslus reikia nustatyti, kokia pareigos atlikti tinkamą plano arba projekto poveikio konkrečiai teritorijai vertinimą apimtis.
- 37 Kadangi, kaip priminta šio sprendimo 33 ir 34 punktuose, turi būti nustatyti visi aspektai, galintys paveikti minėtus tikslus, ir atliekamame vertinime šiuo klausimu turi būti pateikti išsamūs, tikslūs ir galutiniai duomenys ir išvados, laikytina, kad į jį turi būti įtrauktos visos buveinės ir rūšys, dėl kurių teritorija saugoma. Iš tiesų, šiame vertinime nenurodžius visų buveinių ir rūšių, dėl kurių teritorija buvo įtraukta į saugomų teritorijų sąrašą, būtų nepaisoma minėtų reikalavimų ir, kaip generalinė advokatė pažymėjo išvados 31 punkte, nebūtų galima išsklaidyti bet kokių pagrįstų mokslo abejonių dėl to, kad nebus neigiamo poveikio saugomos teritorijos vientisumui (šiuo klausimu žr. 2017 m. balandžio 26 d. Sprendimo *Komisija / Vokietija*, C-142/16, EU:C:2017:301, 33 punktą).
- 38 Be to, pridurtina, kad, kadangi iš vertinimo turi būti aiškiai matoma, kodėl saugomi buveinių tipai ir rūšys negali patirti neigiamo poveikio, gali pakakti nustatyti, kad, kaip generalinė advokatė pažymėjo išvados 30 punkte, projekto paliestoje saugomos teritorijos dalyje yra tik tam tikrų saugomų buveinių tipų ir rūšių ir kad kiti šioje teritorijoje esantys saugomi buveinių tipai ir rūšys negalės patirti neigiamo poveikio.
- 39 Dėl kitų buveinių tipų ar rūšių, kurių yra teritorijoje, bet dėl kurių teritorija nebuvo įtraukta į saugomų teritorijų sąrašą, taip pat dėl buveinių tipų ir rūšių, esančių už šios teritorijos ribų, primintina, kad, kaip matyti iš Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalies formuluotės, joje numatytas aplinkosaugos mechanizmas taikomas „[b]et kokiems planams ir projektams, tiesiogiai nesusijusiems arba nebūtinai teritorijos tvarkymui, bet galintiems ją reikšmingai paveikti“. Kaip generalinė advokatė

pažymėjo išvados 43 ir 48 punktuose, Buveinių direktyva siekiamas apsaugos tikslas, primintas šio sprendimo 35 punkte, reiškia, kad tipiškoms buveinėms ar rūšys turi būti įtraukiamos į tinkamą vertinimą, jeigu jos būtinos buveinių tipų ir rūšių, dėl kurių saugoma teritorija, apsaugai.

- 40 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į pirmus tris klausimus atsakyтина, kad Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalis turi būti aiškinama taip, kad, pirma, į „tinkamą vertinimą“ turi būti įtrauktos visų tipų buveinės ir rūšys, dėl kurių teritorija saugoma, ir, antra, jame turi būti nustatytas ir ištirtas planuojamo projekto poveikis tiek šioje teritorijoje esančioms rūšims, dėl kurių ši teritorija nebuvo įtraukta į saugomų sąrašą, tiek už minėtos teritorijos ribų esančių buveinių tipams ir rūšims, jeigu šis poveikis gali pakenkti teritorijos apsaugos tikslams.

Dėl aštuntojo klausimo

- 41 Aštuntuoju klausimu, kurį reikia išnagrinėti kaip antrą klausimą, prašymą priimti prejudicinį sprendimą patekęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalis turi būti aiškinama kaip leidžianti kompetentingai institucijai patvirtinti planą ar projektą, pagal kurį tam tikros statybos etapo detalės, kaip antai statybos aikštelės vieta ir maršrutai, nustatomos vėlesniame sprendime ir, jeigu tai leidžiama, ar šios detalės vėlesniame etape gali būti vienašališkai nustatomos užsakovo sprendimu, o minėtai institucijai apie jas tik pranešama.
- 42 Primintina, kad pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalį kompetentingos institucijos pritaria planui ar ir projektui, tiesiogiai nesusijusiam arba nebūtinam teritorijos tvarkymui, bet galinčiam tą teritoriją reikšmingai paveikti, tik per tinkamo vertinimo procedūrą įsitikinusios, kad jis neigiamai nepaveiks konkrečios teritorijos vientisumo.
- 43 Vadovaujantis šio sprendimo 33 ir 34 punktuose priminta jurisprudencija, tinkamas plano ar projekto poveikio saugomai teritorijai vertinimas reiškia, kad, pirma, prieš patvirtinant šį planą ar projektą turi būti nustatyti visi minėto plano ar projekto aspektai, galintys pakenkti šios teritorijos apsaugos tikslams. Antra, toks vertinimas negali būti laikomas tinkamu, jeigu jame yra spragų ir nėra išsamių, tikslių ir galutinių duomenų ir išvadų, galinčių išsklaidyti bet kokias pagrįstas mokslines abejones dėl aptariamo plano ar projekto poveikio minėtai teritorijai. Trečia, atsižvelgiant į geriausias atitinkamos srities mokslo žinias, turi būti nustatyti visi aptariamo plano ar projekto aspektai, kurie patys savaime arba kartu su kitais planais ar projektais gali pakenkti tos teritorijos apsaugos tikslams.
- 44 Remiantis Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalies formuluote, tokios pareigos tenka ne užsakovui, net jeigu jis, kaip šiuo atveju, yra valdžios institucija, o kompetentingai institucijai, t. y. institucijai, kurią valstybės narės paskyrė siekdamos įvykdyti pagal šią direktyvą tenkančias užduotis.
- 45 Vadinasi, pagal šią nuostatą iš kompetentingos institucijos reikalaujama, prieš patvirtinant planą ar projektą, nustatyti ir įvertinti visus jo aspektus, galinčius pakenkti saugomos teritorijos apsaugos tikslams.
- 46 Be to, kaip generalinė advokatė pažymėjo išvados 56 ir 57 punktuose, projekto užsakovui galima visiškai leisti vėliau nuspręsti tik dėl tų detalių, dėl kurių nekyla jokių pagrįstų mokslinių abejonių, kad jos neturės poveikio teritorijai.
- 47 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į aštuntąjį klausimą atsakyтина, kad Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalis turi būti aiškinama taip, kad pagal ją leidžiama kompetentingai institucijai patvirtinti planą ar projektą, pagal kurį užsakovui suteikiama laisvė vėliau savo nuožiūra nustatyti tam tikras statybos etapo detales, kaip antai statybos aikštelės vietą ir maršrutus, tik jeigu ji yra įsitikinusi, kad leidime nustatytos pakankamai griežtos sąlygos, užtikrinančios, kad šios detalės neigiamai nepaveiks teritorijos vientisumo.

Dėl devintojo–vienuoliktojo klausimų

- 48 Devintuoju–vienuoliktuoju klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalis turi būti aiškinama taip, kad tuomet, kai kompetentinga institucija atmeta mokslinės nuomonės, pagal kurią reikalaujama papildomos informacijos, išvadas, tinkamas vertinimas turi apimti aiškų ir išsamų pagrindimą, leidžiantį įsitikinti, kad nepaisant tokios nuomonės nėra jokių pagrįstų mokslinių abejonių dėl konkrečioje teritorijoje, dėl kurios parengta minėta nuomonė, numatytų darbų poveikio aplinkai.
- 49 Be kita ko, iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos dėl Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalies, kuri buvo apibendrinta šio sprendimo 43 punkte, aišku, kad pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalį atliktame vertinime negali būti spragų ir jame turi būti pateikti išsamūs, tikslūs ir galutiniai duomenys ir išvados, galintys išsklaidyti bet kokias pagrįstas mokslines abejones dėl numatytų darbų poveikio konkrečiai teritorijai.
- 50 Jeigu nėra tokių išvadų, galinčių išsklaidyti bet kokias pagrįstas abejones dėl turimos informacijos pakankamumo, vertinimas negali būti laikomas „tinkamu“, kaip tai suprantama pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalį.
- 51 Tokiomis aplinkybėmis, kokios susiklostė pagrindinėje byloje, minėtas reikalavimas reiškia, kad kompetentinga institucija turi galėti pakankamai pagrįsti, kas jai leido prieš suteikiant leidimą įsitikinti, kad nepaisant jos inspektoriaus nuomonės, pagal kurią reikalaujama papildomos informacijos, nėra jokių pagrįstų mokslinių abejonių dėl konkrečioje teritorijoje numatytų darbų poveikio aplinkai.
- 52 Atsižvelgiant į tai, į devintąjį–vienuolikąjį klausimus atsakyтина, kad Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalis turi būti aiškinama taip, kad tuomet, kai kompetentinga institucija atmeta mokslinės nuomonės, pagal kurią reikalaujama papildomos informacijos, išvadas, tinkamas vertinimas turi apimti aiškų ir išsamų pagrindimą, galintį išsklaidyti bet kokias pagrįstas mokslines abejones dėl konkrečioje teritorijoje numatytų darbų poveikio aplinkai.

Dėl PAV direktyvos

- 53 Nors prašyme priimti prejudicinį sprendimą nurodomi Direktyva 2014/52 padaryti pakeitimai, pažymėtina, kad pagal šios direktyvos 3 straipsnio 2 dalį minėti pakeitimai galioja tik jeigu tam tikri procedūriniai etapai buvo užbaigti iki 2017 m. gegužės 16 d.
- 54 Pagrindinėje byloje ginčijamas sprendimas buvo priimtas 2014 m. liepos 11 d.
- 55 Vadinasi, su PAV direktyva susiję klausimai turi būti nagrinėjami atsižvelgiant į pirminę šios direktyvos redakciją.

Dėl ketvirtojo klausimo

- 56 Ketvirtuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar PAV direktyvos 5 straipsnio 1 ir 3 dalys ir IV priedas turi būti aiškinami taip, kad pagal juos užsakovas įpareigojamas pateikti informaciją apie aiškiai išnagrinėtą galimą reikšmingą poveikį visoms pagal šias nuostatas pateiktame pareiškime nurodytoms rūšims.
- 57 Pagal PAV direktyvos 5 straipsnio 1 dalį užsakovas pateikia šios direktyvos IV priede išvardytą informaciją. To priedo 3 punkte šiuo klausimu konkrečiai nurodyta, kad prie PAV direktyvos 5 straipsnio 1 dalyje numatytos informacijos priskiriamas „[a]plinkos komponentų, kuriems planuojamas projektas gali daryti reikšmingą poveikį, aprašymas, atkreipiant ypatingą dėmesį į <...>

gyvūniją, augaliją <...>, taip pat minėtų veiksnių tarpusavio sąveiką“. Be to, šios direktyvos 5 straipsnio 3 dalies c punkte nustatyta užsakovo pareiga pateikti „duomenis, reikalingus galimiems pagrindiniams projekto poveikiams aplinkai nustatyti ir įvertinti“.

- 58 Kaip generalinė advokatė pažymėjo išvados 84 ir 85 punktuose, iš šių nuostatų išplaukia, kad numatyta pareiga apima ne bet kokią poveikį visoms pasitaikančioms rūšims, o tik reikšmingą poveikį, turint galvoje, kad ši sąvoka turi būti aiškinama atsižvelgiant į PAV direktyvos 1 straipsnio 1 dalį ir 2 straipsnio 1 dalį, pagal kurias turi būti atliekamas projektų, kurie gali daryti reikšmingą poveikį aplinkai, poveikio aplinkai vertinimas.
- 59 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į ketvirtąjį klausimą atsakytina, kad PAV direktyvos 5 straipsnio 1 ir 3 dalys ir IV priedas turi būti aiškinami taip, kad pagal juos užsakovas įpareigojamas pateikti informaciją apie aiškiai išnagrinėtą reikšmingą jo projekto poveikį visoms pagal šias nuostatas pateiktame pareiškime nurodytoms rūšims.

Dėl penktojo–septintojo klausimų

- 60 Penktuoju–septintuoju klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar PAV direktyvos 5 straipsnio 3 dalies d punktas turi būti aiškinamas taip, kad užsakovas turi pateikti informaciją tiek apie pasirinktos alternatyvos, tiek apie kiekvienos jo išnagrinėtos pagrindinės alternatyvos poveikį aplinkai ir nurodyti savo pasirinkimo priežastis atsižvelgdamas į jų poveikį aplinkai net ir tuomet, kai tokia alternatyva buvo atmesta ankstyvajame etape.
- 61 Pagal PAV direktyvos 3 straipsnį, be kita ko, ja siekiama nustatyti, apibūdinti ir įvertinti projektų poveikį aplinkai.
- 62 Atsižvelgiant į tai, PAV direktyvos 5 straipsnyje išvardijama informacija, sukonkretinta jos IV priede, kurią užsakovas tinkama forma pateikia kompetentingoms institucijoms, kad šios galėtų atlikti jo pateikto projekto poveikio aplinkai įvertinimą.
- 63 Visų pirma PAV direktyvos 5 straipsnio 3 dalies d punkte patikslinama, kad užsakovas turi pateikti bent jau „pagrindinių [jo] išnagrinėtų alternatyvų aprašymą, taip pat argumentuotą [pagrindinių] jo pasirinkimo priežasčių paaiškinimą, atsižvelgiant į poveikį aplinkai“.
- 64 Iš šios nuostatos formuluotės aiškiai matyti, kad užsakovui tenka pareiga pateikti kompetentingoms institucijoms jo išnagrinėtų pagrindinių alternatyvų aprašymą ir nurodyti pagrindines pasirinkimo priežastis atsižvelgiant į poveikį aplinkai.
- 65 Šiuo klausimu pirmiausia pažymėtina, kad PAV direktyvoje neapibrėžta jos 5 straipsnio 3 dalies d punkte numatyta „pagrindinių alternatyvų“ sąvoka. Vis dėlto pritariant generalinės advokatės nuomonei, išdėstyta jos išvados 94 ir 95 punktuose, manytina, kad nustatant, kokios alternatyvos laikytinos pagrindinėmis, lemiamą reikšmę tenka šių alternatyvų vaidmeniui vertinant projekto padarinius aplinkai arba jų išvengimą. Šiuo požiūriu laiko momentas, kada užsakovas atmetė alternatyvų sprendimą, neturi reikšmės.
- 66 Be to, kadangi pagal PAV direktyvos 5 straipsnio 3 dalies d punktą reikia pateikti tik minėtų sprendimų aprašymą, laikytina, kad pagal šią nuostatą nereikalaujama išnagrinėtoms pagrindinėms alternatyvoms taikyti poveikio vertinimo, lygiaverčio taikomam pasirinktam variantui. Tačiau pagal ją reikalaujama, kad užsakovas nurodytų savo pasirinkimo priežastis bent jau atsižvelgdamas į atitinkamą poveikį aplinkai. Iš tiesų, užsakovo pareiga aprašyti pagrindines alternatyvas visų pirma skirta jo pasirinkimui motyvuoti.

- 67 Ši užsakovui nustatyta pareiga vėliau leidžia kompetentingai institucijai, kuri, kaip numatyta PAV direktyvos 3 straipsnyje, nustato, apibūdina ir įvertina atrinkto projekto poveikį aplinkai, atlikti išsamų poveikio aplinkai vertinimą.
- 68 Galiausiai, pažymėtina, kad šioje nuostatoje numatytas aprašymas turi būti pateiktas dėl visų užsakovo išnagrinėtų pagrindinių alternatyvų, neatsižvelgiant į tai, ar jis, ar kompetentinga institucija jas iš pradžių buvo numatę ir ar tas alternatyvas palaikė kiti suinteresuotieji asmenys.
- 69 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į penktąjį–vienuoliktąjį klausimus atsakytina, kad PAV direktyvos 5 straipsnio 3 dalies d punktas turi būti aiškinamas taip, kad užsakovas turi pateikti informaciją tiek apie pasirinktos alternatyvos, tiek apie kiekvienos jo išnagrinėtos pagrindinės alternatyvos poveikį aplinkai ir nurodyti savo pasirinkimo priežastis atsižvelgdamas bent jau į jų poveikį aplinkai net ir tuomet, kai tokia alternatyva buvo atmesta ankstyvajame etape.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 70 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (antroji kolegija) nusprendžia:

1. 1992 m. gegužės 21 d. Tarybos direktyvos 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos 6 straipsnio 3 dalis turi būti aiškinama taip, kad, pirma, į „tinkamą vertinimą“ turi būti įtrauktos visų tipų buveinės ir rūšys, dėl kurių teritorija saugoma, ir, antra, jame turi būti nustatytas ir iširtas planuojamo projekto poveikis tiek šioje teritorijoje esančioms rūšims, dėl kurių ši teritorija nebuvo įtraukta į saugomų sąrašą, tiek už minėtos teritorijos ribų esančių buveinių tipams ir rūšims, jeigu šis poveikis gali pakenkti teritorijos apsaugos tikslams.
2. Direktyvos 92/43 6 straipsnio 3 dalis turi būti aiškinama taip, kad pagal ją leidžiama kompetentingai institucijai patvirtinti planą ar projektą, pagal kurį užsakovui suteikiama laisvė vėliau savo nuožiūra nustatyti tam tikras statybos etapo detales, kaip antai statybos aikštelės vietą ir maršrutus, tik jeigu ji yra įsitikinusi, kad leidime nustatytos pakankamai griežtos sąlygos, užtikrinančios, kad šios detalės neigiamai nepaveiks teritorijos vientisumo.
3. Direktyvos 92/43 6 straipsnio 3 dalis turi būti aiškinama taip, kad tuo atveju, kai kompetentinga institucija atmeta mokslinės nuomonės, pagal kurią reikalaujama papildomos informacijos, išvadas, „tinkamas vertinimas“ turi apimti aiškų ir išsamų pagrindimą, galintį išsklaidyti bet kokias pagrįstas mokslines abejones dėl konkrečioje teritorijoje numatytų darbų poveikio aplinkai.
4. 2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2011/92/ES dėl tam tikrų valstybės ir privačių projektų poveikio aplinkai vertinimo 5 straipsnio 1 ir 3 dalys ir IV priedas turi būti aiškinami taip, kad pagal juos užsakovas įpareigojamas pateikti informaciją apie aiškiai išnagrinėtą reikšmingą jo projekto poveikį visoms pagal šias nuostatas pateiktame pareiškime nurodytoms rūšims.

- 5. Direktyvos 2011/92 5 straipsnio 3 dalies d punktas turi būti aiškinamas taip, kad užsakovas turi pateikti informaciją tiek apie pasirinktos alternatyvos, tiek apie kiekvienos jo išnagrinėtos pagrindinės alternatyvos poveikį aplinkai ir nurodyti savo pasirinkimo priežastis atsižvelgdamas bent jau į jų poveikį aplinkai net ir tuomet, kai tokia alternatyva buvo atmesta ankstyvajame etape.**

Parašai.